

Konferensrapport

Önskescenario för psykiatri

Den amerikanske psykologen Steven Finns presentation av sin utredningsmetod Therapeutic Assessment (TA) beskrev vad som än så länge kan betraktas som ett önskescenario i jämförelse med hur psykiatriskt utredningsarbete bedrivs på de flesta svenska kliniker i dag, skriver psykolog Ibolya Kéri.

Ekonomi och den rådande polariseringen mellan symtomdiagnostik och personlighetsdiagnostik, blockerar effektivt vägen för nya kunskaper och tekniker, även om det naturligtvis finns undantag, tillägger hon. På Psykologenheten Väster i Göteborg (Psykologtidningen nr 14/07) arbetar behandlarna med TA och flera team för nyinsjuknade psykotiska patienter har både helhetssyn och ett terapeutisk förhållningssätt när det gäller utredningsarbetet.

Therapeutic Assessment är en metod som utvidgar utredningsarbetet till en terapeutisk process, där patienten lär sig mer om sig själv och där även närstående får möjlighet att bättre förstå sitt barn och relationen till barnet.

TA börjar med ett brett diagnostiskt arbete, där man undersöker patientens känsloliv, kognitiva funktioner, symtom, personlighet samt bakgrundsfakta. Detta är både tids- och resurskrävande. TA utgår därutöver från ett holistiskt synsätt där den ena diagnostiska metoden inte utesluter de andra.

ATT EN METOD eller teknik är *"tids- och resurskrävande"* brukar vara ett argument mot införande av den. Om vi tittar närmare på metoden "therapeutic assessment", kan vi konstatera att TA är en sådan metod. Jämfört med genomsnittligt svenskt utredningsarbete, använder TA flera behandlare med hög kompetens, som samarbetar och kompletterar varandra, som behärskar en bred diagnostisk arsenal och kan använda sina instrument i behandlande syfte. Tidsåtgången är också mer omfattande under den första perioden då man behöver ordna flera sessioner per vecka.

Låt oss titta på innehållet av TA ur teoretisk synpunkt: Den diagnostiska processen kartlägger personligheten, sättet att hantera känslor, de kognitiva funktionerna, kontexten (familj, skola, arbete) och symtomen. Därmed blir det mer sannolikt att man inte missar viktiga aspekter och att man verkligen förstår problematikens komplexitet. På många kliniker görs fortfarande, av teoretiska skäl, enbart symtomdiagnostik eller bara neuropsykologisk eller personlighetsutredning. Vilka diagnostiska metoder som används kan bero på många olika faktorer - utredningstradition, kompetens, resurser eller vilken diagnostisk metod som anses vara överlägsen på den aktuella kliniken. I TA däremot används allt komplementärt.

VAD ÄR SPECIELLT i Steven Finns arbete, som skulle kunna inspirera svensk psykiatri?

- Finn ser bedömnings-/utredningsarbetet som en självklar inledande del av behandlingen

- Han har en holistisk syn på utredningen och undersöker personlighet, kognitiva och känslomässiga aspekter samt symtom

- Han blandar flexibelt olika utredningstekniker för att undersöka sina patienter: Intervju, psykometriska och projektiva testningar, frågeformulär, fri lek eller spel, videoinspelning, presentation och analys av videoinspelning tillsammans med närstående. De individuella sessionerna varvas med familjemöten

- Finn vidgar det diagnostiska arbetet och inkluderar de närstående för att se samspelet, men även för att undersöka hur "patienten" påverkas av närståendes eventuella bakgrunds- eller personlighetsproblem

- Trots flexibiliteten i själva utredningsförfarandet, har Steven Finn och hans team ett tydligt och förutbestämt tids- och innehållsschema, som teamet presenterar patienten och familjen vid det första mötet.

- Krisinterventionen sker på ett naturligt och smidigt sätt parallellt med bedömningsarbetet

- Genomgångar av testresultat, videoinspelningar av testningar, intervjuer och fria aktiviteter används terapeutiskt under hela utredningsperioden. Patienten och närstående inbjuds att delta aktivt, till exempel att reflektera kring testresultat, beteende eller samspel

- Sammanfattningen av utredningen presenteras både muntligt och skriftligt. Det finns en professionell variant (motsvarande vårt utlåtande), medan barnet får en personlig saga om bakgrund, svårigheter och förståelse för sina problem. Vuxna patienter får en personligt utformad beskrivning (motsvarande barnens sagor).

- Utredningen leder till en individanpassad planering

VINSTERNA med metoden är flera: Eftersom utredningen är en terapeutisk process, har man inte bara kartlagt, man har redan börjat behandla en del av problemen. Vid återgivningen fokuserar man på att förklara hur man förstår patientens och familjens problem och erbjuder behandling utifrån det. Behandlingen anpassas till de väldefinierade problemen och erbjuds inte på måfå. TA är alltså en teknik som kräver tid och integrering av olika bedömningsförfarande i början av kontakten, men som sedan bereder plats för en individanpassad och genom det mer ekonomisk behandling.

Man kan göra tvärtom, spara tid och resurser och fortsätta med de ofullständiga eller smala diagnostiska procedurerna under den inledande perioden. Vi vet redan vad som händer. Behandlingskostnaderna ökar med tiden, fler och fler symtom dyker upp, patienten utsätts för mer och mer lidande. Därför kan TA och andra liknande utredningsmetoder gagna patienterna i alla verksamheter.

Ibolya Kéri, Leg psykolog/psykoterapeut, Fil dr